

Ο μεγάλος της Κρήτης

Του ΓΙΑΝΝΗ ΓΙΑΚΟΥΜΑΚΗ,
Συγγραφέα -
Δημοσιογράφου

Κι αν αποθάνει το
δεντρί, οι ρίζες απο-
πομένουν, κι όλο
βλαστούς μ' ανθί-
σματα, πετούν και τσ' ανα-
σταίνουν.

Ετούτη η μαντινάδα αναπήδησε κάποτε μέσα μου. Ταιριάζει ακριβώς στο μεγάλο της Κρήτης. Με τη λύρα της ψυχής μου συνοδεία, την τραγουδώ συνέχεια. Λέω το σκοπό τη, σε μια στιγμή ενατένισης της Κρήτης. Σε μια στιγμή που βλέπω επάνω στο κορμί της, τις απείραχτες «πατούχες» του μεγάλου τέκνου της, του Νίκου Καζαντζάκη. Οι ρίζες υπάρχουν μέσα από το έργο του. Οι βλαστοί θεριεύουν συνέχεια, ως τα σήμερα. Η ευθύνη μεγάλη. Βλάστημη ίσως προσπάθεια, να κλειστεί ένα τέτοιο έργο άξιου δημιουργού, μέσα σε τούτους τους δύο στίχους της μαντινάδας, λέω στον εαυτό μου. Μετά, συμβιβάζομαι.

Είναι γεγονός, πως άφησε πίσω του και θα αφήνει συνεχώς βλαστούς αναστημένους. Θα είναι, ο μεγάλος της λογοτεχνίας μας. Ο γίγας, θα πρέπει να πούμε. Και φυσικά, το «γέννημα της Κρήτης», ο μοναδικός Νίκος Καζαντζάκης. Της Κρήτης, που τόσο μεγάλο ρόλο έχει παίξει στην παγκόσμια ιστορία και τόσο μεγάλη αναγνώριση έχει αποκομίσει αιώνες τώρα, με τους αγώνες της, τους ηρωισμούς της, τους μεγιστάνες της τέχνης, της πολιτικής και ιδιαίτερα της λογοτεχνίας που έχει γεννήσει.

Στο πάνθεο των προσωπικοτήτων, υπάρχει πάντα η καταχώρηση των ονομάτων. Εκεί αναφέρονται εκείνοι που ξεχώρισαν εκείνοι που ξεχωρίζουν. Εκείνοι που τίμησαν με διάφορους τρόπους, με αξιόλογες προσφορές τον τόπο καταγωγής τους και ολόκληρη τη χώρα.

Ανάμεσα σ' εκείνους που ασχολήθηκαν με τα γράμματα στην Κρήτη, ο Νίκος Καζαντζάκης είναι ο πρώτος. Κρατάει τα σκήπτρα της λογοτεχνίας, όχι μόνο με την αναγνώριση της χώρας, αλλά και με την παγκόσμια αναγνώρισή του. Στο σύγχρονο οικοδόμημα της λογοτεχνίας, αλλά και στη δια μέσου των αιώνων πορεία και ιστορία της, παραμένει μια δυνατή πέτρα κοντά στις άλλες. Μια πέτρα, που ισχυροποιεί τα θεμέλια του οικοδομήματος, σφηνωμένη εκεί ανάμεσα στις άλλες τις παλιές. Μια πέτρα που κρατά το οικοδόμημα ακίνδυνο και σταθερό από τις σεισμικές δονήσεις της παγκόσμιας κριτικής και ανάδειξης της λογοτεχνίας. Ευτύχησε να είναι ανάμεσα στους κρητικούς συγγραφείς, αλλά και πολλούς από την υπόλοιπη Ελλάδα, ο εκλεκτός, ο αγαπημένος, ο πρώτος.

Μια δυνατή πέτρα. Αν και είναι λίγος νομίζω ο χαρακτηρισμός για το μεγάλο αυτό συγγραφέα. Ακρογωνιαίος λίθος θα μπορούσα να πω είναι η καλύτερη προσομοίωση. Κορυφαίος ανάμεσα στα δυνατά βασταχτήματα του Ελληνισμού. Εκείνα, που κράτησαν τη ράτσα, τη γλώσσα, τον πολιτισμό και τη συνέχιση της ιστορίας, στα επίπεδα που τους άξιζαν. Ιδιαίτερα της ιστορίας, που δεν ξεχάστηκε

ποτέ, εξαιτίας εκείνων όπου συγκαταλέγεται και πρωτοστατεί. Πέτρες στο οικοδόμημα που δεν θα έπρεπε να συγκρίνονται μεταξύ τους, όπως πολύ καλά ισχυρίζεται ο Βίκτωρ Ουγκό ότι: «Η τέχνη είναι ο χώρος των ίσων». Κάποτε όμως, ξεπετιούνται πολύ δυνατοί, που δεν μπορείς να μην ξεχωρίσεις. Είναι οι χαρισματικοί, οι προικισμένοι. Έτσι, βλέπω το Νίκο Καζαντζάκη.

Κάτι το ιδιαίτερο υπάρχει πάντα στην τέχνη. Κάτι, που δίνει μια διαφορετική ώθηση, «μπροστά» όπως λένε οι κρητικοί, σε κάποιον. Ο Νίκος Καζαντζάκης, μπόρεσε να ξεχωρίσει. Προικισμένος από τη φύση, μ' εκείνο το δώρο που σπάνια δίνει σε λιγοστούς ανθρώπους η ζωή, η μοίρα, ίσως, μπόρεσε να κοιτάξει τον κόσμο γύρω του. Κατάφερε να τον δει, να τον νιώσει, με τα δικά του μάτια. Μ' εκείνη τη ματιά, του ανήσυχου Κρητικού, «την κρητική ματιά», όπως ο ίδιος αποκαλούσε. Μέσα από την Κρήτη, είδε ολόκληρο τον κόσμο. Προφήτεψε για όλα, για το σήμερα. Πηγή έμπνευσης, η καταγωγή. Παίζει μεγάλο ρόλο στον άνθρωπο, πολύ περισσότερο στο συγγραφέα. Συνδέει το είναι του με τις ρίζες και απλώνει τις δικές του. Αναφέρομαι πάλι στα λόγια του: «Βλογώ το Θεό, που μ' έκαμε να γεννηθώ και νά 'μαι Κρητικός». Ακόμα: «Στην Κρήτη υπάρχει μια φλόγα, μια ψυχή, πιο πάνω από τη ζωή και το θάνατο».

Αργότερα, σε μια άλλη, πιο μεγάλη πατριωτική έξαρση, πρόσθεσε: «Αν ήταν να ξαναγεννηθώ, θά 'θελα να ξαναδώ το φως σε τούτα τ' άγια χώματα της Κρήτης».